

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Дрогобицького
державного педагогічного університету
імені Івана Франка
протокол від 22 листопада 2018 р. № 16

Голова Н. В. Скотна

Введено в дію наказом ректора
Дрогобицького державного
педагогічного

імені Івана Франка
від 23 листопада 2018 р. № 466

Ректор Н. В. Скотна

ПОЛОЖЕННЯ

**про запобігання та виявлення академічного плагіату у
наукових, навчально-методичних та кваліфікаційних
роботах у Дрогобицькому державному педагогічному
університеті імені Івана Франка**

Дрогобич, 2018

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1.1. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових, навчально-методичних та кваліфікаційних роботах у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка (далі – Положення) розроблене відповідно до законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про науково-технічну інформацію», «Про авторське право і суміжні права» та Статуту Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка з урахуванням Рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) та Кодексу академічної доброчесності Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, з метою запобігання плагіату (запозичення) у наукових, навчально-методичних та кваліфікаційних роботах.

1.2. Це Положення є складовою системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості) Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (далі – Університет).

1.3. Положення передбачає заходи організаційного характеру, спрямовані на запобігання та виявлення академічного плагіату в Університеті, і має на меті створення системи ефективного запобігання поширення та виявлення плагіату в роботах наукових, науково-педагогічних працівників Університету, здобувачів вищої освіти; розвиток навичок доброчесної та коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб; активізацію самостійності та індивідуальності при створенні власних творів, а також підвищення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.4. Це Положення (зміни та/або доповнення до нього) затверджується вченою радою Університету.

2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. **Автор** – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір;

2.2. **Здобувачі вищої освіти** – особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації.

2.3. **Твір** – результат творчої праці автора, втілений у будь-якій об'єктивній формі, придатній для відтворювання. Зокрема, творами є наукові (монографії, статті, тези доповідей, дисертації та ін.), навчально-методичні (посібники, підручники, методичні рекомендації тощо) та кваліфікаційні роботи.

2.4. **Оприлюднення (розкриття публіці) твору** – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного

виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо. Опублікування твору – випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав виготовлених поліграфічними, електронними чи іншими способами примірників твору у кількості, здатній задовольнити, з урахуванням характеру твору, розумні потреби публіки, шляхом їх продажу, здавання в майновий найм, надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором або передачі права власності на них чи володіння ними іншими способами. Опублікуванням твору вважається також депонування рукопису твору у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору.

2.5. Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

2.6. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

2.7. Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

2.8. Показник оригінальності твору – кількісний показник, виражений у відсотках, який відображає співвідношення авторського тексту до загального обсягу твору.

2.9. Академічним плагіатом є:

2.9.1. Відтворення в тексті твору¹ без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

2.9.2. Відтворення в тексті твору, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

2.9.3. Відтворення в тексті твору наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

2.9.4. Відтворення в тексті твору наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

2.9.5. Відтворення в тексті твору оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва.

¹ Під текстом твору тут і далі розуміється повний текст твору з коментарями, примітками, бібліографією, переліком джерел та всіма додатками до основного тексту.

3. ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ

3.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті твору без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними.

3.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті твору тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці твору, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

3.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті твору має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті твору має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування (наприклад: цитується за: Іваненко І.І. Педагогічні погляди Миколи Корфа. К.: Наукова думка, 2018. С. 53, або [цитується за: 16, с. 53]).

3.4. Будь-яка наведена в тексті твору науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання у творі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції.

3.5. Будь-які відтворені в тексті твору оприлюднені твори мистецтва мають супроводжуватися зазначенням авторів та назви цих творів мистецтва (якщо вони відомі). У разі використання творів виконавського мистецтва слід зазначити також індивідуальних чи колективних виконавців (якщо вони відомі). Якщо автори/виконавці невідомі, слід зазначити, що вони невідомі. У разі неможливості ідентифікувати автора, назву та/або виконавців твору слід обов'язково зазначити джерело, з якого взято відтворений твір.

4. ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

4.1. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.9.1 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

а) в тексті іншого автора (інших авторів) наявний такий чи майже такий текстовий фрагмент обсягом більше одного речення, як в аналізованому творі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними);

б) цей текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж аналізований твір (або інший текст автора аналізованого твору, де наявне таке

саме речення чи група речень)²;

в) автор аналізованого твору не посилається на цей текст іншого автора (інших авторів), або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення (якої саме групи речень) аналізованого твору стосується посилання.

4.2. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.9.2 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

а) в аналізованому творі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ:

- обсягом до абзацу без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту, або

- обсягом більше абзацу без бібліографічного та/або текстуального посилання на автора (авторів) відтвореного тексту щонайменше один раз у кожному абзаці (крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків);

б) відтворюваний текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж аналізований твір (або інший ідентичний за змістом текст автора аналізованого твору).

4.3. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.9.3 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

а) в аналізованому творі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме в такому або майже в такому обсязі, як вони наведені в іншому джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати;

б) це інше джерело було створено раніше, ніж аналізований твір (або інший текст автора аналізованого твору, де наведено такі самі цитати);

в) автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, що саме з цього джерела насправді взяті використані автором цитати з третіх джерел.

4.4. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.9.4 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

а) в іншому джерелі оприлюднена та сама науково-технічна інформація (крім загальновідомої), яка наведена в аналізованому творі;

б) це інше джерело було створено раніше, ніж аналізований твір (або інший текст автора роботи, де наявна та сама науково-технічна інформація);

в) автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в

² За відсутності інших відомостей, раніше створеним тут і далі слід вважати раніше оприлюднений чи переданий для публікації текст. Твори, передані на постійне зберігання до архівних установ, прирівнюються до оприлюднених.

списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, яку саме науково-технічну інформацію, використану в творі (крім загальновідомої), автор бере з цього джерела.

4.5. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.9.5 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

а) в аналізованому творі використані раніше оприлюднені твори мистецтва;

б) автори (та/або назви, виконавці, джерело) цих творів мистецтва відомі;

в) в аналізованому творі автори (та/або назви, виконавці, джерело) цих творів мистецтва не вказані.

5. ПРОГРАМНО-ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

5.1. Програмно-технічні засоби перевірки на академічний плагіат є допоміжним засобом перевірки робіт на предмет виявлення фактів та обсягу неправомірних запозичень у поданому творі.

5.2. Перевірка матеріалів, зазначених у пункті 6.1 цього Положення, на наявність академічного плагіату проводиться з використанням програмно-технічних засобів за допомогою однієї або декількох інформаційних онлайн систем виявлення збігів/ідентичності/схожості (далі – Система), до яких Університету надають доступ спеціалізовані компанії (ТОВ «Антиплагіат», ТОВ «Плагіат» тощо) відповідно до укладених угод.

5.3. Наказом ректора Університету з-поміж працівників бібліотеки Університету призначається Адміністратор програмних засобів доступу до Системи (далі – Адміністратор) та Авторизовані користувачі – відповідальні особи за роботу з Системою.

5.4. Адміністратор, якому вищезгадані компанії надають доступ до Системи, створює облікові записи для Авторизованих користувачів.

6. ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ТА ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

6.1. В Університеті перевірці на академічний плагіат підлягають такі твори:

– кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти ступенів бакалавра і магістра. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють завідувачі кафедр;

– навчально-методичні роботи (підручники, посібники та навчальні посібники, методичні розробки, конспекти лекцій тощо), монографії та інші роботи, які вимагають рекомендації до видання вченої ради Університету. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють завідувачі кафедр;

– рукописи статей, які надходять до редакцій (редакційних колегій) наукових журналів та збірників наукових праць. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють головні (відповідальні) редактори/упорядники наукових журналів, збірників наукових праць, матеріалів конференцій (симпозіумів, конгресів, з'їздів тощо);

– дисертації та автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії та доктора наук. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють голови спеціалізованих вчених рад.

6.2. Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення творів для розгляду на засіданні кафедри, редакції (редакційної колегії), спеціалізованої вченої ради. Для здійснення перевірки відповідальні за організацію перевірки особи, які зазначені у п. 6.1 цього Положення, звертаються з службовою запискою на ім'я ректора, проректора з науково-педагогічної/наукової роботи Університету (Додаток 1). Отримавши дозвіл, відповідальні за організацію перевірки особи передають твір Авторизованому користувачеві для перевірки його Системою.

6.3. Автор (автори) має (мають) право самостійно ініціювати перевірку Системою своїх творів на академічний плагіат перед поданням їх на розгляд кафедри, редакції (редакційної колегії), спеціалізованої вченої ради, звернувшись з заявою (Додаток 2), отримавши дозвіл та надавши твір Авторизованому користувачеві для перевірки його Системою. Отриманий від Авторизованого користувача звіт подібності автор (автори) може (можуть) подати разом з твором для розгляду на засіданні кафедри, редакції (редакційної колегії), спеціалізованої вченої ради.

6.4. Твори надаються автором (авторами) в електронному вигляді у представлених форматах: *.doc, *.docx, *.rtf, *.pdf.

6.5. Загальна схема перевірки твору на академічний плагіат за допомогою Системи складається з таких етапів:

6.5.1. Авторизований користувач завантажує електронний варіант твору у Систему.

6.5.2. Система перевіряє твір та формує звіт подібності.

6.5.3. Звіт подібності Авторизований користувач передає відповідальним за організацію перевірки особам для аналізу результатів перевірки твору Системою, або авторові, якщо саме він виступив ініціатором перевірки (див. п. 6.3).

6.5.4. Аналіз результатів перевірки здійснюється колегіально – на засіданні кафедри, редакції (редакційної колегії), спеціалізованої вченої ради. У підсумку проведеного аналізу приймається рішення (відкритим голосуванням простою більшістю голосів) про рекомендацію твору до опублікування/допуск твору до захисту або про рекомендацію щодо доопрацювання твору, або про нерекomenдацію твору до опублікування/недопуск твору до захисту. Рішення вноситься до протоколів засідань кафедри, редакції (редакційної колегії), спеціалізованої вченої ради. Відповідальними за організацію перевірки особами формується довідка про рівень оригінальності твору за формою (Додаток 3) у двох примірниках, один з яких залишається у них, інший – передається автору

(авторам) твору. Строк проведення аналізу результатів перевірки не повинен перевищувати два тижні з часу отримання звіту подібності відповідальними за організацію перевірки особами.

При аналізі твору та звіту подібності відповідальні за організацію перевірки особи, члени кафедри, редакції (редакційної колегії), спеціалізованої вченої ради повинні керуватися двома взаємопов'язаними критеріями: наявність/відсутність академічного плагіату у тексті твору та оригінальність тексту твору (див. п. 6.6 цього Положення).

6.5.5. При умові рекомендації твір завантажується до репозитарію академічних робіт Університету для подальшого використання Системою.

6.6. Цим Положенням встановлюються такі показники оригінальності текстів твору і заходи щодо них:

а) для наукових робіт:

- якщо у науковій роботі відсутні ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення) і показник оригінальності тексту становить не менше 75 %, то наукова робота допускається (рекомендується) до захисту або опублікування;

- якщо у науковій роботі відсутні ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення) і показник оригінальності тексту становить менше 75 %, то наукова робота скеровується на доопрацювання і повторну перевірку на академічний плагіат;

- якщо у науковій роботі виявлено ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення), то наукова робота не допускається (не рекомендується) до захисту або опублікування;

б) для навчально-методичних робіт:

- якщо у навчально-методичній роботі відсутні ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення) і показник оригінальності становить не менше 60 %, то навчально-методична робота рекомендується до опублікування;

- якщо у навчально-методичній роботі відсутні ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення), а показник оригінальності становить менше 60 %, то навчально-методична робота може скеровуватися на доопрацювання і повторну перевірку на академічний плагіат;

- якщо у навчально-методичній роботі виявлено ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення), то навчально-методична робота не рекомендується до опублікування;

в) для кваліфікаційних робіт:

- якщо у кваліфікаційній роботі відсутні ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення) і показник оригінальності становить не менше 50 %, то кваліфікаційна робота допускається до захисту;

- якщо у кваліфікаційній роботі відсутні ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення), а показник оригінальності становить менше 50 %, то кваліфікаційна робота може скеровуватися на доопрацювання і повторну перевірку на академічний плагіат;

- якщо у кваліфікаційній роботі виявлено ознаки академічного плагіату (див. пп. 2.9, 4.1 – 4.5 цього Положення), то кваліфікаційна робота не допускається до захисту.

6.7. При умові доопрацювання твору автор (автори) передає (передають) твір в електронному вигляді відповідальній за організацію перевірки особі, після чого здійснюється повторна перевірка твору на академічний плагіат за допомогою Системи, відповідно до п. 6.5 цього Положення. Після проведення аналізу результатів перевірки доопрацьованого твору на засіданні кафедри, редакції (редакційної колегії), спеціалізованої вченої ради приймається рішення про рекомендацію або нерекomenдацію твору до опублікування/захисту. Повторна рекомендація щодо доопрацювання твору не надається.

6.8. У разі незгоди з рішенням про нерекomenдацію твору до опублікування/захисту автор (автори) твору має (мають) право подати апеляцію. Апеляція подається на ім'я ректора впродовж трьох робочих днів після прийняття рішення про нерекomenдацію твору до опублікування/захисту. У цьому випадку за наказом/розпорядженням ректора Університету створюється комісія для розгляду апеляції, яка повинна розглянути апеляційну заяву у тижневий термін після створення комісії.

Про дату, місце та час проведення засідання апеляційної комісії заявника попереджають за допомогою наявних засобів зв'язку щонайменше за два робочі дні. Якщо заявник не з'явився на засідання комісії, то питання розглядається за його відсутності.

У випадку необхідності отримання додаткової уточнювальної інформації засідання апеляційної комісії може проводитись у кілька етапів. При розгляді питання апеляційна комісія повинна дотримуватися вимог, зазначених у п. 6.6 цього Положення.

Результати засідання апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом, який (або витяг з нього) передається автору (авторам) твору.

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

7.1. Виявлення фактів академічного плагіату в дисертаціях передбачає відповідальність здобувача наукового ступеня відповідно до ч. 6 ст. 6 Закону України «Про вищу освіту».

7.2. Виявлення фактів академічного плагіату наукових та науково-педагогічних працівників Університету може враховуватися при проведенні конкурсного відбору щодо заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників.

Взірець службовою записки щодо перевірки творів

Ректору (або проректору з науково-педагогічної роботи, або проректору з наукової роботи) Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

СЛУЖБОВА ЗАПИСКА

Прошу перевірити твір* на тему (назва твору) на наявність академічного плагіату.

Додаток: електронний варіант твору додається.

Дата

Підпис

** Тут потрібно вказати тип твору (дисертація, рукопис монографії, статті, навчально-методичного посібника тощо). Водночас у службовій записці можна звертатися з проханням про перевірку не лише одного, а декількох творів різних типів.*

Взірець заяви на перевірку творів

Ректору (або проректору з науково-педагогічної роботи, або проректору з наукової роботи) Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ЗАЯВА

Прошу перевірити мій твір (дисертація, рукопис монографії тощо) на тему (назва твору) на наявність академічного плагіату.

Всі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше письмових робіт, дисертацій мають відповідні посилання.

Ознайомлений(а) з Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних та кваліфікаційних роботах у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску/рекомендації моєї роботи до захисту/опублікування.

Додатки:

- 1) електронний варіант твору;
- 2) квитанція про оплату послуги з перевірки твору.

Дата

Підпис

Довідка про рівень оригінальності твору

Назва твору: _____

Вид твору (монографія, науково-дослідна робота, дисертаційна робота, наукова стаття, тези, підручник, навчальний посібник, кваліфікаційна робота або ін.):

Автор(и): _____

Прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Обсяг твору: _____ друк. арк.

Результати перевірки на оригінальність твору

Назва структурного елемента твору (розділів)	Обсяг твору	Обсяг твору, який перевірено на оригінальність	Показник оригінальності (у відсотках)	Обґрунтування використання запозичень
Всього				

Загальний висновок : _____

(Вказується показник оригінальності відповідно до п. 6.4 цього Положення та рекомендації (за наявності) щодо доопрацювання твору)

Завідувач кафедри /
головний редактор (упорядник) /
голова спеціалізованої
вченої ради

_____ (ПІБ)
(підпис)

Дата засідання